

Praha, 14. 11. 2023
č.j.: T155-SMS ČR-2023

Připomínky k materiálu Návrh nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 123/2018 Sb., o stanovení maximálního počtu hodin výuky financovaného ze státního rozpočtu pro základní školu, střední školu a konzervatoř zřizovanou krajem, obcí nebo svazkem obcí, ve znění pozdějších předpisů (č. j.: MSMT-25470/2023-3)

Sdružení místních samospráv ČR jako organizace sdružující více jak 2300 obcí v rámci meziresortního připomínkového řízení vznáší tyto připomínky:

Připomínka č. 1 - obecná

Požadujeme, aby bylo zachováno stávající znění nařízení č. 123/2008 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Odůvodnění:

Na začátku roku 2020 došlo ke změně financování regionálního školství. Změna v rozdělování finančních prostředků základním školám umožnila mimo jiné více dělit hodiny, tj. snižovat počet žáků na jednoho učitele, snadněji zavádět tolik žádané moderní trendy do výuky (projektovou, tandemovou či blokovou výuku) a omezit nemoderní a neefektivní frontální výuku. Ředitelé, kteří získali dobrou zkušenost s novými výukovými metodami, upravili svoje školní vzdělávací programy a mají vytvořené dlouhodobé cíle, kam svoji školu chtějí v tomto posunout.

Navrhované změny v nařízení č. 123/2008 Sb., mají podle důvodové zprávy snížit průměrně PHmax o 6 % napříč všemi základními školami. Přitom základní školy měly průměrně čerpat jen přes 92 % PHmax. Podobně jako ostatní připomínková místa jsme si i my udělali rychlý průzkum mezi školami, které jsou zřizovány našimi členskými obcemi. Z výsledků vyplývá že reálné čerpání PHmax je vyšší, přibližující se téměř 100 % a dopad návrhu je výrazně odlišný od deklarovaného dopadu ze strany předkladatele.

Školy našich členských obcí jsou typicky školy s průměrným počtem 100 žáků, tj. jde o třídy do 20 žáků. Tyto a menší školy návrhem utrpí nejvíce. Mnoho z nich přijde o desítku a více proplacených hodin. Protože počet učitelů se v těchto školách pohybuje spíše v jednotkách, maximálně kolem první desítky, je zásah do proplacených úvazků nejvýraznější. Přepočtený

pokles proplacených hodin znamená ztrátu finančních prostředků na plný úvazek jednoho a více učitelů. Školy proto budou muset přestat půlit některé hodiny (typicky jazyky a IT), budou muset také omezit tandemovou výuku. Ředitelé v návaznosti na tyto změny budou muset přepisovat školní vzdělávací programy. Bohužel s obavami, zda nedojde ještě k dalšímu zpřísnění podmínek.

Pokud bude chtít ředitel v takové škole zachovat stejné možnosti pro výuku, bude se muset obrátit na zřizovatele, který ale na financování pedagogické práce nedostává ze státního rozpočtu žádné prostředky.

Obce, které se rozvíjejí a např. nabízejí k prodeji nové parcely, často také počítají se souběžným rozvojem škol, které zřizují. Známe příklady obcí, které plánovaly dostavbu školy, neboť v následujících letech očekávají příliv nových dětí do mateřské a pak do základní školy. Při predikcích obce vycházely z nastaveného systému financování, který se ale výrazně návrhem mění a přenáší další náklady na zřizovatele. Z hlediska regionálního rozvoje obce postupují správným směrem, jak oživit venkov a zastavit vylidňování, ale jejich snaha nejen, že není podpořena ze strany MŠMT, ale návrhem bude ještě ztížena.

V neposlední řadě nepovažujeme z dlouhodobého hlediska za koncepční přelévání finančních prostředků do jednoho segmentu školství, kde peníze aktuálně chybí (nepedagogičtí pracovníci), z jiného segmentu školství (proplacení pedagogické činnosti), kde vzniknou výrazné problémy. To nejdůležitějším, co školy dělají, je přeci vzdělávání.

S předloženým návrhem nemůžeme souhlasit.

Tato připomínka je zásadní.

Připomínka č. 2 - Důvodová zpráva, obecná část, bod 3. Předpokládaný hospodářský a finanční dosah navrhované právní úpravy na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty a na podnikatelské prostředí České republiky

Požadujeme, aby byl do důvodové zprávy doplněn přehled reálných dopadů na základní a střední školy podle typu školy a průměrného počtu žáků ve třídě.

Odůvodnění:

Jak ukázaly mnohé průzkumy, které si prováděly četná připomínková místa, včetně Sdružení místních samospráv ČR, je tvrzený dopad návrhu ze strany MŠMT odlišný od reálných čísel, které byly spočítány řediteli škol. Důvodová zpráva by měla zdůvodnit nutnost navrhované

úpravy s ohledem na reálný dopad do území, nikoliv podle průměrných čísel, které jsou ovlivněny chybou, jež počítání průměru představuje.

Např. malé základní školy se 100 - 150 žáky představují největší díl škol v regionálním (základním) školství a především jich se navrhovaná úprava dotkne nejvíc. Důvodová zpráva s tímto aspektem vůbec nepracuje. Požadujeme proto v tomto smyslu její doplnění.

Tato připomínka je zásadní.

Připomínka č. 3 - RIA - Závěrečná zpráva z hodnocení dopadů regulace, bod 1.4 Identifikace dotčených subjektů

Požadujeme do této části doplnit také jako dotčené subjekty zřizovatele základních a středních škol.

Odůvodnění:

Návrh předpokládá, že ztrátu finančních prostředků na proplacení výuky nahradí případně zřizovatel. Závěrečná zpráva RIA ale nepočítá se zřizovateli jako se skupinou dotčených subjektů návrhem.

Tato připomínka je zásadní.

Připomínka č. 4 - RIA - Závěrečná zpráva z hodnocení dopadů regulace, bod 1.6 Zhodnocení rizika

Nesouhlasíme s tvrzením, že navrhovaná právní úprava nemá žádné nepříznivé dopady v sociální oblasti, stejně tak na rodiny a specifické skupiny obyvatel. Požadujeme do RIA tyto zjevné dopady doplnit.

Odůvodnění:

V textu závěrečné zprávy RIA se uvádí, že ke snížení kvality podmínek výuky může dojít po realizaci návrhu až u 1/3 základních škol, a také, že v případě podlimitních škol, kde zřizovatel nebude chtít ztrátu na finančních prostředcích dofinancovat, může škola zaniknout, případně může dojít ke změně úplné školy na prvostupňovou, tj. k zániku druhého stupně.

To vše má výrazný dopad na rodiny, včetně specifických skupin obyvatel, jako jsou socioekonomicky slabé vrstvy obyvatel.

Malé školy jsou charakteristické individuální výukou, která je tolik žádaná právě u dětí s horšími socioekonomickými podmínkami, nebo s jakýmkoliv hendikepou, poruchami učení, chování apod. Omezení individualizace (které bude představovat především snížení možnosti dělit hodiny) bude mít bezprostřední dopad právě na tyto děti.

Také nutnost zajistit docházku dítěte do vzdálenější školy znamená potřebu osobního automobilu nebo dostupnost veřejné dopravy, která ale v odlehlejších oblastech krajů, kde typicky fungují málotřídní školy, nemusí mít ideální návaznost, nebo nemusí jezdit v ideální čas, především v případech, kdy je nutné navíc děti na cestě do školy doprovázet. Předpoklad, že každá rodina vlastní automobil a má prostředky na zajištění dojíždění dítěte do školy, stejně jako představa, že rodiče budou zvládat děti doprovázet do školy a ze školy v případě dojíždění hromadnou dopravou, a tedy budou zřejmě pracovat maximálně na zkrácený úvazek nebo vůbec, nastavuje zcela diskriminačně podmínky pro rodiny s nízkým socioekonomickým statusem a tyto dopady by měly být v RIA zohledněny.

Tato připomínka je zásadní.

Osoby určené k vypořádání připomínky:

Mgr. Jindra Tužilová (tuzilova@smscr.cz, info@smscr.cz)
vedoucí legislativní analytička
Sdružení místních samospráv České republiky

Mgr. Ing. Lenka Matějová, Ph.D. (matejova@smscr.cz)
legislativní analytička
Sdružení místních samospráv České republiky

Ing. Adéla Palíšková (paliskova@smscr.cz)
zastupující vedoucí legislativní analytička
Sdružení místních samospráv České republiky